

Urdaibai: el dia que l'equipament icònic va deixar de ser coartada

Published by [Interacció](#) [1] on 31/03/2026 - 11:12

La cancel·lació del Guggenheim Urdaibai interpel·la unes polítiques culturals que han confiat massa temps en el projecte estrella com a dreuera cap al desenvolupament. El cas no qüestiona la cultura, sinó l'ús que se n'ha fet com a instrument d'atracció externa, sovint deslligat del territori i dels seus límits. Recorda que decidir cultura és també decidir paisatge, economia i formes de vida, i que assumir aquesta responsabilitat obliga a renúncies que el discurs icònic havia après a esquivar.

La renúncia al Guggenheim Urdaibai no és només una decisió urbanística. És un avís directe a unes polítiques culturals que encara confien en el projecte estrella com a dreuera cap al desenvolupament. El cas posa en crisi un relat molt arrelat: la idea que un gran equipament cultural, per la seva sola presència, genera progrés, consens i futur. A Urdaibai, aquest relat s'ha trencat perquè el cost ja no es podia externalitzar ni invisibilitzar: territori, biodiversitat i qualitat democràtica.

La cancel·lació del projecte no és un accident administratiu ni una victòria puntual de l'ecologisme. És el resultat d'un xoc entre dues maneres d'entendre la política cultural. D'una banda, la cultura concebuda com a instrument d'atracció externa, pensada per inserir un territori en circuits globals de visitants, capital simbòlic i rendibilitat econòmica. De l'altra, la cultura entesa com a pràctica situada, obligada a dialogar amb els límits materials, socials i ambientals del lloc on s'implanta. Urdaibai no qüestiona la cultura, qüestiona una determinada manera de fer-la servir.

Quan un projecte cultural necessita forçar normatives ambientals, reinterpretar planejaments urbanístics i desplaçar conflictes fora del debat cultural per poder existir, el problema no és un excés de regulació. El que queda en evidència és una idea cultural pobra, desvinculada del territori i incapaç d'explicar per què aquell projecte és necessari precisament allà. Una pobresa que no té a veure amb la qualitat arquitectònica ni amb l'ambició simbòlica, sinó amb l'absència d'un projecte cultural capaç de llegir el lloc, la comunitat que l'habita i les relacions que ja hi existeixen. L'icònic acabava funcionant com a coartada per esquivar una pregunta bàsica: quin sentit cultural té aquesta operació més enllà del seu impacte mediàtic. No sempre hi ha cinisme, sovint hi ha inèrcia institucional i una fe acrítica en receptes que ja no responen al present.

Quan el relat tapa el lloc, la cultura es converteix en coartada

El cas també ha deixat al descobert una crisi de legitimitat institucional que travessa molts altres contextos. Les administracions van parlar d'escolta i participació, però una part significativa de la comunitat va percebre que l'escolta servia sobretot per gestionar resistències, no per obrir decisions. La participació convertida en tràmit no desactiva el conflicte, el cronifica. Informar no és co-decidir. Quan el projecte no pot modificar-se en funció del debat col·lectiu, el procés participatiu esdevé decorat democràtic. I això té costos polítics reals, també per a aquells equips tècnics que, des de dins, intenten introduir mirades més complexes i sovint queden desbordats pel marc general.

Hi ha igualment una qüestió econòmica que incomoda i que sovint es tracta com un tabú. El Guggenheim Urdaibai s'inscrivía en un model de desenvolupament basat en el turisme intensiu, just en un moment en què molts territoris ja en pateixen els límits. Aquesta lògica no és aliena a projectes que coneixem a casa nostra, on equipaments culturals s'han utilitzat com a palanca de revalorització urbana sense una comunitat cultural prèvia, o on festivals massius han crescut com a política econòmica encoberta mentre la vida cultural quotidiana s'afebleix. La cultura convertida en gasolina de l'economia de l'atracció acaba subordinada a criteris que no controla: volum de visitants, rendiment a curt termini, competència entre destinacions. El resultat és conegut: precarització laboral, pressió sobre l'habitatge, monocultiu econòmic i debilitament del teixit cultural de base.

Urdaibai obliga a situar la transició ecosocial al centre del pensament cultural, no com un afegit verd al final del projecte, sinó com el marc que l'ordena des del principi. La pregunta clau ja no és com fer un museu sostenible, sinó si el museu és la millor resposta per a aquell lloc i aquell moment. Aquesta inversió de la lògica és profundament política, perquè desplaça el focus de l'oferta cultural cap a les necessitats, els límits i els equilibris territorials. Quants projectes que avui presentem com a estratègics resistirien aquesta pregunta formulada amb honestedat.

Un element determinant ha estat la capacitat de les plataformes ciutadanes per formular alternatives. El rebuig no es va quedar en la negativa, sinó que va articular altres camins possibles: economies de proximitat, recerca, educació ambiental, projectes culturals arrelats i distribuïts. Aquesta dimensió propositiva ha desactivat l'acusació habitual d'antiprogrés. El debat no era museu sí o no, sinó quin futur compartit es volia construir i amb quins

critèris.

Per al municipalisme cultural, Urdaibai funciona com un mirall incòmode. Obliga a revisar la dependència del projecte estrella, a desconfiar dels indicadors d'èxit basats només en visitants i impacte mediàtic, i a reconnectar la política cultural amb el planejament territorial. També força a distingir entre equipaments que arriben amb una idea tancada de ciutat i processos culturals que parteixen d'una lectura col·lectiva del lloc. Aquesta distinció no és tècnica, és ideològica, i travessa molts debats locals que sovint preferim tractar com a qüestions de gestió.

La lliçó més dura és que la cultura ja no pot refugiar-se en una suposada neutralitat. Cada decisió sobre un museu, un festival o un centre cultural és també una decisió sobre mobilitat, paisatge, model econòmic i formes de convivència. Fingir que aquests plans són independents és una manera de despolititzar-los. Urdaibai recorda que la cultura només esdevé valor públic quan assumeix aquesta responsabilitat sencera.

La pregunta final és tan simple com necessària: quan anomenem estratègic un projecte cultural, parlem del territori o de la marca, de la comunitat o del flux de visitants, del dret a la cultura o de la rendibilitat immediata. No respondre-la ja no és neutral. Comença a ser una imprudència política. Respondre-la amb honestedat obliga a assumir límits, a renunciar a determinades operacions i a acceptar que no tot allò que sembla desitjable és legítim en qualsevol lloc i moment.

Aquest article està dedicat a la memòria de Ramón Zallo (1948-2026), referente en l'anàlisi de les polítiques culturals i de l'economia de la cultura, amb qui aquest text dialoga de fons.

Referència

Zallo, R. (2026, 28 de gener). *¿Por qué se ha cancelado el proyecto Guggenheim Urdaibai?* Viento Sur. <https://vientosur.info/por-que-se-ha-cancelado-el-proyecto-guggenheim-urdaibai/> [2]

Altres fonts periodístiques

Goyoaga, Ander. (2025, 16 de desembre). *Las instituciones vascas entierran el proyecto de Guggenheim en la reserva de la biosfera de Urdaibai.* La Vanguardia. <https://www.lavanguardia.com/local/paisvasco/20251216/11370095/instituciones-vascas-entierran-proyecto-guggenheim-reserva-biosfera-urdaibai.html> [3]

Ormazabal, M. (2025, 16 de desembre). *Las instituciones vascas deciden poner fin al Guggenheim en Urdaibai.* El País. <https://elpais.com/cultura/2025-12-16/las-instituciones-vascas-deciden-poner-fin-al-guggenheim-en-urdaibai.html> [4]

Redondo, M. (2025, 21 de desembre). *Las razones técnicas que han hecho que el Guggenheim de Urdaibai sea inviable.* Noticias de Gipuzkoa. <https://www.noticiasdegipuzkoa.eus/cultura/2025/12/21/razones-tecnicas-han-hecho-guggenheim-10497488.html> [5]

Imatge: Clay Banks (@claybanks)

Categories: Articles i anàlisi

Tags: polítiques culturals

Tags: cultura i sostenibilitat

Tags: desenvolupament territorial

Tags: equipaments culturals

Tags: valor públic de la cultura

- [6]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/news/2026/03/guggenheim-urdaibai>

Links:

[1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/interaccio>

[2] <https://vientosur.info/por-que-se-ha-cancelado-el-proyecto-guggenheim-urdaibai/>

[3] <https://eur04.safelinks.protection.outlook.com/?url=https%3A%2F%2Fwww.lavanguardia.com%2Flocal%2Fpais-vasco%2F20251216%2F11370095%2Finstituciones-vascas-entieran-proyecto-guggenheim-reserva-biosfera-urdaibai.html&data=05%7C02%7Cmendoza%40diba.cat%7C14082a4513fc405c09a408de64a168a5%7Caa01e5b0699e45388596e820ccf95d45%7C0%7C0%7C639058841578947703%7CUnknown%7CTWFpbGZsb3d8eyJFbXB0eU1hcGkiOnRydWUsIlYiOiIlwLjAuMDAwMCIslIAiOiJXaW4zMilslkFOljoiTWFpbCIsIldUljoyfQ%3D%3D%7C0%7C%7C%7C&sdata=K%2FXvxnlL%2FkgWb8Zh8FDOPQ6vZ%2FKsfRwCdayqYoRfZLk%3D&reserved=0>

[4] <https://eur04.safelinks.protection.outlook.com/?url=https%3A%2F%2Felpais.com%2Fcultura%2F2025-12-16%2Fflas-instituciones-vascas-deciden-poner-fin-al-guggenheim-en-urdaibai.html&data=05%7C02%7Cmendoza%40diba.cat%7C14082a4513fc405c09a408de64a168a5%7Caa01e5b0699e45388596e820ccf95d45%7C0%7C0%7C639058841578981302%7CUnknown%7CTWFpbGZsb3d8eyJFbXB0eU1hcGkiOnRydWUsIlYiOiIlwLjAuMDAwMCIslIAiOiJXaW4zMilslkFOljoiTWFpbCIsIldUljoyfQ%3D%3D%7C0%7C%7C%7C&sdata=J7ITVHYYNptlLJ3kFDOTfDr57QBFd6g2VpP25PiEy%2BA%3D&reserved=0>

[5] <https://eur04.safelinks.protection.outlook.com/?url=https%3A%2F%2Fwww.noticiasdegipuzkoa.eus%2Fcultura%2F2025%2F12%2F21%2Frazones-tecnicas-han-hecho-guggenheim-10497488.html&data=05%7C02%7Cmendoza%40diba.cat%7C14082a4513fc405c09a408de64a168a5%7Caa01e5b0699e45388596e820ccf95d45%7C0%7C0%7C639058841578906477%7CUnknown%7CTWFpbGZsb3d8eyJFbXB0eU1hcGkiOnRydWUsIlYiOiIlwLjAuMDAwMCIslIAiOiJXaW4zMilslkFOljoiTWFpbCIsIldUljoyfQ%3D%3D%7C0%7C%7C%7C&sdata=Zw2kbLJ5iAPPkQRxtetrgdXnKqNYcXE2tgx5QZ7YY%3D&reserved=0>

[6] <https://interaccio.diba.cat/node/10431>